

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

Projekat "Zajednice za decu: umrežavanje zajednica prema modelu usmerenom ka detetu" koji sprovode World Vision Austria, Agroinvest Fondacija Srbija i Otvoreni klub/MODS, u saradnji sa Pokrajinskim zavodom za socijalnu zaštitu, uz podršku Delegacije EU u Srbiji i Austrijske razvojne agencije

PREPORUKE ZA UNAPREĐIVANJE SISTEMA DEČJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU

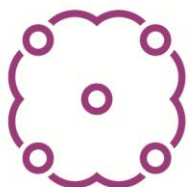
Na konsultativnim sastancima održanim u Knjaževcu, Pirotu, Kruševcu, Novom Sadu i Užicu u maju 2014. godine, i na konferenciji održanoj u Beogradu u oktobru 2014. godine, identifikovano je nekoliko kritičnih izazova u funkcionisanju sistema dečje zaštite na lokalnom nivou. Najveći broj izazova je lokalnog karaktera i može se rešavati na nivou zajednice dok je izvestan broj izazova neophodno rešavati u dijalogu sa nadležnim ministarstvima. S tim u vezi, projektni tim je definisao niz preporuka za lokalne i nacionalne institucije, kao i za organizacije civilnog društva, čije sprovođenje će omogućiti bolji sistem dečje zaštite.

5.1. PREPORUKE ZA INSTITUCIJE NA LOKALNOM NIVOU I CIVILNO DRUŠTVO

(1) Podsticati formiranje intersektorskih platformi po modelu usmerenom ka detetu

Preporuka oko koje su se prvo složili svi učesnici konsultativnih sastanaka jeste da je intersektorska saradnja kritično pitanje u sistemu dečje zaštite na lokalnom nivou i da je neophodno podsticati njen dalji razvoj po modelu usmerenom ka detetu kroz formiranje intersektorskih platformi. Sintagma intersektorska platforma je iskorišćena da opiše skup aktera iz različitih sistema koje povezuju iste potrebe, interesi i ciljevi i opredeljenje da ciljeve ostvaruju u partnerstvu sa drugim akterima.

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

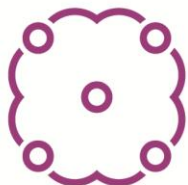
Intersektorsku platformu treba formirati radi uspostavljanja strateškog i sistemskog okvira za unapređenje položaja dece i mladih i ona treba da olakša obavljanje svih funkcija zajednice kojima se pravi optimalno okruženje za život i razvoj dece i mladih.

Ovakva platforma će omogućiti lokalnim akterima da se češće sastaju u raznovrsnom višeresornom sastavu jer to vide kao mogućnost da direktno komuniciraju na neformalan način, da razmenjuju informacije, komentare i sugestije i da dalje unapređuju međusobnu saradnju i stručnu praksu u radu sa svojim ciljnim grupama.

Bitne odlike intersektorske platforme koje je razlikuju od sličnih inicijativa i struktura su sledeće:

- **Razvija se kroz višemesečni proces:** Intersektorska platforma se razvija postepeno, kroz više zajedničkih događaja (konsultativnih sastanaka, radionica i događaja osnaživanja) tokom kojih se unutar grupe aktera razvija grupna dinamika, identifikuju se zajednički interesi, vrednosti i ciljevi i utvrđuje model međusobne komunikacije. Na taj način se tokom višemesečnog perioda formira kompaktna grupa pojedinaca/ki sa snažnim osećajem pripadnosti toj grupi i sa jasnom percepcijom pojedinačnog i zajedničkog interesa da ta grupa i dalje postoji i funkcioniše jer svakom svom članu pojednostavljuje obavljanje redovnih poslova koji su predmet međusobne saradnje;
- Ima karakter **fleksibilnog modela saradnje** aktera u lokalnoj zajednici, **učešće u platformi je dobrovoljno** i akteri učestvuju u onoj meri u kojoj **objektivno mogu i imaju interesa**;
- Platforma je **osmišljena prema konkretnim potrebama i okolnostima dece i mladih** i nije struktura čije je postojanje samo sebi svrha. Drugim rečima, članovi i članice se sastaju kada postoji konkretan povod ili potreba (npr. da se podeli i prodiskutuje neka bitna najava ili informacija, da se zauzme zajednički stav o određenom pitanju, da se dogovore o zajedničkoj organizaciji nekog događaja, da se zajednički inicira neko pitanje ili proces, da se donese određena odluka ili postigne saglasnost oko neke odluke i sl.).

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

Formiranje intersektorske platforme treba da inicira, i njenim radom nakon osnivanja treba da administrira, udruženje aktivno u oblasti dečje zaštite, dok svi akteri platforme treba da budu međusobno ravnopravni. Formiranjem platforme, organi i tela lokalne samouprave koji se bave dečjom zaštitom dobili bi relevantnog partnera u procesu izrade i sprovođenja lokalnih akata koji bi istovremeno predstavljali i novi resurs stručnog znanja i podrške i korektiv rada stručnih službi u oblasti dečje zaštite.

Više detalja o fazama u razvijanju saradnje prema modelu usmerenom ka detetu i kreiranju intersektorske platforme možete naći u 4. delu ovog priručnika, a primer Memoranduma o saradnji članova/ica intersektorske platforme možete naći u Prilogu 1.

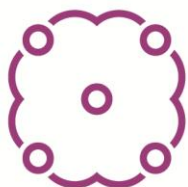
(2) Definisati lokalni plan akcije za decu kao centralni interresorni operativni okvir za sprovođenje svih lokalnih politika i odluka koje se tiču dečje zaštite

Sistemski pristup izgradnji sistema dečje zaštite podrazumeva postojanje snažne intersektorske saradnje po modelu usmerenom ka detetu koja se ne ogleda samo u broju održanih zajedničkih sastanaka već i u strateškom i operativnom planiranju. S tim u vezi, autorski tim preporučuje da se **lokalni plan akcije za decu** definiše kao **centralni operativni okvir** za sve institucije koje se bave dečjom zaštitom i da se sve postojeće politike i planovi integrišu u jedan jedinstveni plan. Takav plan treba da odražava interresornost dečje zaštite tako što će u njemu biti uvezani planovi i nadležnosti institucija iz svih relevantnih sistema i što će kroz njega delovanje različitih institucija biti sinhronizovano. Na ovaj način se vrši optimizacija resursa i troškova, a donosioci odluka mogu bolje planirati i ovako oskudna sredstva u sistemu dečje zaštite. Istovremeno, pojednostaviće se praćenje sprovođenja i uticaja različitih lokalnih strategija i planova koji za ciljnu grupu imaju decu.

(3) Razmotriti mogućnost da se u sistematizaciji radnih mesta u administraciji jedinice lokalne samouprave sistematizuje radno mesto izvršioca za poslove društvene brige o deci

Primer iz Pirota u kojem je u sistematizaciji radnih mesta u opštinskoj upravi sistematizovano i mesto izvršioca za poslove društvene brige o deci na teritoriji lokalne samouprave predstavlja

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

sistemsko rešenje i dobru praksu u izgradnji sistema dečje zaštite i podsticanja intersektorske saradnje na lokalnom nivou.

Osnovni zadatak izvršioca je da prati i usmerava sve aktivnosti na teritoriji opštine Pirot koje se tiču podrške deci, a naročito procese izrade i sprovođenja Lokalnog plana akcije za decu, pripreme i usvajanja opštinskog budžeta, pripreme i administriranja konkursa za finansiranje projekata koji doprinose postizanju ciljeva lokalnog plana akcije za decu, podsticanja većeg stepena interesorne saradnje, obezbeđivanje učešća udruženja u procesima donošenja odluka i sl.

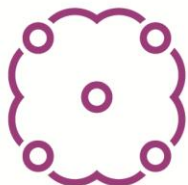
Postignuća ostvarena u protekloj deceniji¹ u Pirotu u izgradnji sistema dečje zaštite i podsticanja intersektorske saradnje, u kojima je ključnu koordinativnu ulogu imao izvršilac za poslove društvene brige o deci jesu: a) usvojen i implementiran Lokalni plan akcije za decu za period od 2005. do 2010. godine koji je revidiran i ponovo usvojen sa rokom trajanja do 2020. godine; b) formiran Tim za implementaciju LPA koji ima interesorni karakter i koji uspešno funkcioniše; c) raspisano i administrirano više opštinskih konkursa za finansiranje projekata koji doprinose sprovođenju LPA; d) ojačana interesorna saradnja u oblasti dečje zaštite; e) unapređena participacija građana i udruženja u procesima donošenja odluka kroz učešće u Timu za implementaciju i učešće na opštinskom konkursu za finansiranje projekata; f) povećan obuhvat korisnika različitih mera i usluga koje finansira opština.

Zbog pozitivnog doprinosa ovakve mere analizirane na primeru opštine Pirot, autorski tim preporučuje da se na nivou lokalne samouprave razmotri mogućnost za sistematizaciju radnog mesta izvršioca za poslove društvene brige o deci kao prvi sistemski korak u procesu izgradnje sistema dečje zaštite u lokalnoj zajednici.

(4) Profesionalizovati stručni rad sa decom

¹ Radno mesto izvršioca za poslove društvene brige o deci u odeljenju za društvene delatnosti sistematizovano je 2005. godine.

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

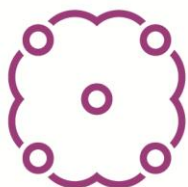
Značaj profesionalizacije stručnog rada u oblasti dečje zaštite najsvikovitiji je na primerima Pirota i Kruševca. Dok je u Pirotu gotovo čitavu deceniju izgrađivan sistem dečje zaštite sa profesionalnim kadrovima na čiji položaj nisu značajno uticale političke promene u opštinskom rukovodstvu i promene stranaka koje participiraju u lokalnoj vlasti, u Kruševcu su lokalna politička pomeranja ostavila vidljive posledice na sistem dečje zaštite zbog kojih su na gubitku deca iz ranjivih kategorija i njihovi staratelji. Kako je već opisano u studiji slučaja grada Kruševca u 3. delu Priručnika, nakon promena gradske vlasti na izborima 2012. godine, gradska uprava je prestala da finansira iz gradskog budžeta veliki broj usluga i mera, ukinut je princip pluraliteta pružalaca usluga, a strategije i planovi koji su tada istekli nisu obnovljeni. Podjednaku štetu lokalnom sistemu dečje zaštite je napravila i praksa partijskog napredovanja u administraciji javne uprave i zanemarivanje postojećih profesionalnih kapaciteta zaposlenih u javnoj upravi zbog nepripadanja većinskim političkim krugovima.

Ovom preporukom autorski tim želi da skrene pažnju ciljane javnosti kojoj se ove preporuke upućuju na značaj kadrovske profesionalizacije sistema dečje zaštite za dalju izgradnju sistema po modelu usmerenom ka detetu. Jedino profesionalno birani kadrovi koji poseduju neophodne kompetencije i čiji je stručni rad određen isključivo profesionalnim motivom i kodeksima struke, a ne uticajima političkih stranaka, mogu izgraditi održiv, efikasan i efektivan sistem dečje zaštite usmeren ka detetu.

(5) Dati veći značaj kriterijumu održivosti prilikom pokretanja novih usluga u zajednici

Neophodno je da se prilikom planiranja novih usluga više pažnje posveti pitanju potencijala za održivost te usluge kako se ne bi ponavljala dosadašnja praksa gašenja usluga socijalne zaštite nakon što donator završi s finansiranjem. Ova praksa je najprisutnija kod usluga koje su uvedene projektno i koje su finansirali inostrani donatori. Jedan broj takvih usluga je uveden jer su donatori ponudili sredstva za finansiranje te usluge, ali bez prethodne analize realne potrebe korisnika za takvom uslugom. Ipak, najčešće je realna potreba za uvođenjem takve usluge postojala, i broj korisnika je bio relevantan. Problem je, međutim, bio u činjenici da se nije analizirao potencijal održivosti te usluge i pitanje kako će veoma skupa usluga biti finansirana nakon završetka projekta kroz koji donator obezbeđuje sredstva za uslugu. Tek se

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

niko nije setio korisnika usluge i pitanja šta će se desiti sa njima ako se ne iznađe način za njeno finansiranje, što je nažalost, najčešće i bio ishod.

Ukidanje usluge predstavlja veliki udarac na socijalni položaj i društvenu uključenost njenih korisnika koji se smatraju ranjivim kategorijama građana i takvu praksu treba prekinuti. Neophodno je **jačati kapacitete sistema na svim nivoima za preuzimanje finansijske i organizacione odgovornosti za pokrenute usluge** nakon okončanja donatorskih projekata, kao i kapacitete korisnika da lobiraju za svoje usluge i njihovu održivost.

(6) Podsticati pluralitet pružalaca usluga, jačati kapacitete udruženja građana da odgovore na zahteve sistema i potrebe građana i poverenje u građane

Zakonom utvrđen princip pluraliteta pružalaca usluga još uvek nije zaživeo na lokalnom nivou. Lokalne samouprave koje finansiraju troškove pružanja usluga socijalne zaštite ne rade ništa da podstaknu pluralitet pružalaca i favorizuju centre za socijalni rad. Posledice ovakve situacije osećaju korisnici usluga jer im mnoge usluge za čije sprovođenje centri nemaju kapacitet ili dovoljno kompetencija nisu dostupne, a one usluge koje jesu dostupne nisu uvek zadovoljavajućeg kvaliteta. Zato je neophodno ukloniti sve administrativne i tehničke barijere za uključivanje privatnih pružalaca usluga i nevladinih organizacija u krug pružalaca usluga.

(7) Unaprediti saradnju sa roditeljskim zajednicama

U gradovima u kojima su održani projektni konsultativni sastanci, identifikovani su brojni problemi u realizaciji mera podrške koji su posledica nedovoljne i neadekvatne saradnje sa roditeljima dece. S tim u vezi, autorski tim je smatrao da je ovom pitanju neophodno posvetiti veću pažnju i da je unutar lokalne zajednice neophodno uraditi više na unapređivanju saradnje sa roditeljima kao i sa svim oblicima grupnog organizovanja roditelja (udruženja roditelja, gradski saveti roditelja, školski odbori, udruženja samohranih majki i sl.).

Bolja saradnja i komunikacija sa roditeljskim zajednicama omogućava institucijama dečje zaštite veću podršku u sprovođenju mera i usluga za decu i veći uspeh tih mera. Bolja saradnja sa roditeljskim zajednicama doprinela bi većem uspehu u edukovanju roditelja i

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

povećanju kapaciteta roditelja za roditeljstvo. Na ovaj način bi se smanjio i broj roditelja koji pokazuju nerazumevanje prema sistemu dečje zaštite, neopravdano ometaju pružanje mera podrške detetu i otežavaju čitav postupak zbog čega je najviše na gubitku dete.

Roditeljskim zajednicama je neophodno dati veće poverenje kao relevantnim akterima i više ih uključiti u sve lokalne procese i tela u kojima se vrši planiranje i sprovođenje odluka i mera poput intersektorske platforme, tima za sprovođenje lokalnog plana akcije za decu, opštinskih saveta za decu, proces usvajanja opštinskog budžeta i finansijskih planova, izrade lokalnih strateških i operativnih dokumenata, utvrđivanja prioriteta i procedura i sl.

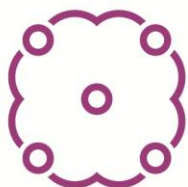
5.2. PREPORUKE ZA INSTITUCIJE NA CENTRALNOM NIVOU

(8) Pripremiti institucije u lokalnoj zajednici za prenošenje i sprovođenje novih nadležnosti i poslova u oblasti dečje zaštite

Učesnici svih pet projektnih konsultativnih sastanaka izrazili su mišljenje da je neophodno promeniti pristup prenošenju nadležnosti i poveravanju poslova lokalnom nivou vlasti. Naime, prepoznato je da se prilikom prenošenja nadležnosti lokalni nivo ne konsultuje, ne proverava se stepen pripremljenosti stručnih i administrativnih službi da usvoje i efektivno primene nove nadležnosti i poslove, ne postoji komunikacija između lokalnog i centralnog nivoa u primeni novih nadležnosti, nije obezbeđeno praćenje, nadzor nad primenom nadležnosti, niti postoji podrška lokalnom nivou u razumevanju i primeni novih nadležnosti, a nije definisana ni instanca sa kojom se izvršioци u lokalnim institucijama mogu konsultovati u vezi sa primenom novih nadležnosti. Rezultat ovakve prakse u prenosu nadležnosti i poveravanju poslova je nedovoljna i neefikasna primena novih nadležnosti ili obavljanja poverenih poslova, nesigurnost izvršioца, a često i pogrešno tumačenje i sprovođenje tih nadležnosti.

S tim u vezi, neophodno je promeniti ovakvu praksu i uvažiti potrebu lokalnih institucija da se bolje pripreme za nove nadležnosti i poslove. Prilikom prenošenja nadležnosti potrebno je ispitati postojeće kapacitete lokalnih institucija i potrebe za podrškom u primeni nadležnosti ili poslova koji im se poveravaju. Potrebno je osigurati i da lokalni nivo ima autentično razumevanje nadležnosti i načina na koji je treba primeniti kako bi se izbeglo pogrešno

Umrežavanje zajednice
prema modelu
usmerenom ka detetu

Networking for
Community
Child-Oriented Model

tumačenje i primena. Na kraju, neophodno je obezbediti i nadzor nad primenom nadležnosti kao i instancu kojoj se lokalni organ može obratiti za podršku u sprovođenju nove nadležnosti ili poverenog posla.

(9) Unaprediti kvalitet procedura

Radi efikasnije primene propisa na lokalnom nivou, neophodno je **unaprediti kvalitet procedura na osnovu kojih funkcioniše sistem dečje zaštite** i povezani sistemi tako što će se pojasniti, usaglasiti i harmonizovati procedure unutar sistema kao i između sistema relevantnih za dečju zaštitu: prosvetnog, zdravstvenog, socijalne zaštite, sudskog sistema i bezbednosnog. Procedure treba unapređivati kroz stalne konsultacije i koordinaciju između nacionalnog, pokrajinskog i lokalnog nivoa vlasti.

